

Rozwój ekoturystyki w Polsce i krajach Europy Wschodniej

Karolina Likhtarovich

Fundusz Partnerstwa, Stowarzyszenie „Greenways Polska”

Fundusz
Partnerstwa

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Projekt opracowany przez Społeczny Instytut Ekologiczny
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 -
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Plan prezentacji

- Cel i zakres tematyczny prezentacji
- Wyjaśnienie terminu „ekoturystyka”
- Ogólna charakterystyka obszaru geograficznego w kontekście tematu prezentacji
- Polska: krótka historia ekoturystyki, wybrane instytucje i organizacje promujące i rozwijające ekoturystykę
- Elementy oferty ekoturystycznej i wybrane inicjatywy promujące ekoturystykę
- Destynacje ekoturystyczne w Polsce
- Białoruś i Ukraina: wybrane organizacje promujące ekoturystykę, elementy oferty oraz inicjatywy ekoturystyczne
- Podsumowanie wystąpienia, wnioski

Cel i zakres tematyczny wystąpienia

- Celem wystąpienia jest przekrojowe zaprezentowanie rozwoju ekoturystyki w Polsce i dwóch krajach Europy Wschodniej: Białorusi i Ukrainie
- Zakres tematyczny prezentacji obejmie uwarunkowania geograficzne, społeczno-kulturowe i przyrodnicze, kontekst instytucjonalny, wybrane inicjatywy i elementy oferty ekoturystycznej

Termin „ekoturystyka”

- Ekoturystyka to „świadoma podróż do naturalnych miejsc przyrodniczych, która z jednej strony pomaga chronić środowisko naturalne, a z drugiej podtrzymuje dobrobyt lokalnych mieszkańców” (Międzynarodowe Towarzystwo Ekoturystyczne TIES, 1991)
- Aktywne i dogłębne zwiedzanie obszarów o wybitnych walorach przyrodniczych i kulturowych
- Nie tylko ochrona przyrody, ale i odrębności kulturowej lokalnych mieszkańców
- Wymiar ekonomiczny ekoturystyki

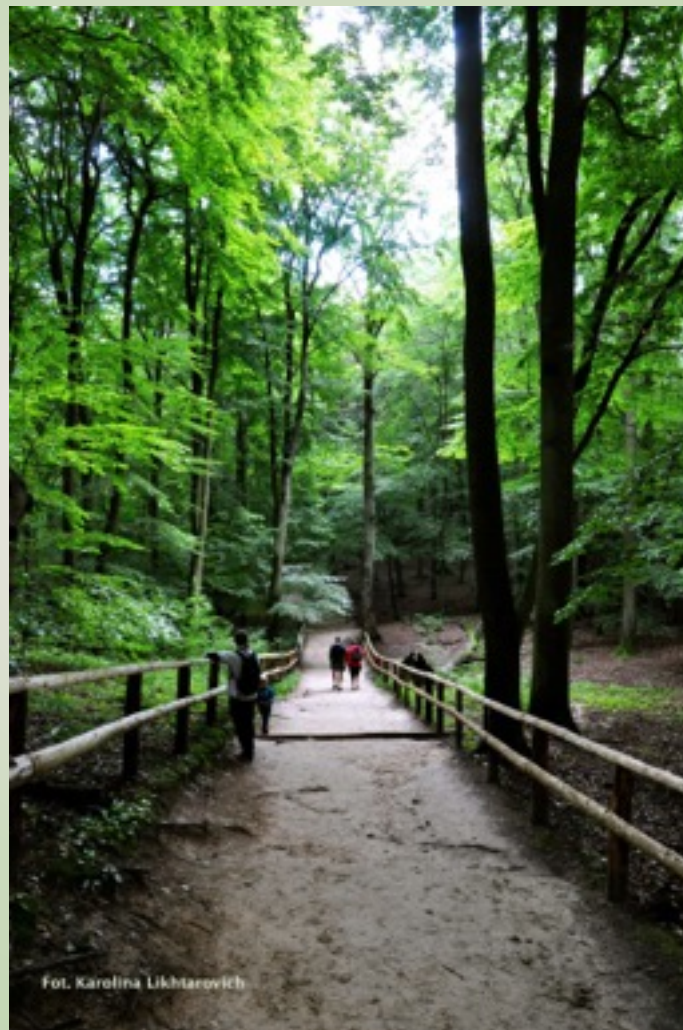
Polska - Białoruś - Ukraina: charakterystyka obszaru

- Trzy sąsiadujące ze sobą państwa położone w Europie Środkowo-Wschodniej: Polska, Białoruś, Ukraina są szczególnie predestynowane do rozwoju i uprawiania ekoturystyki
- Paradoksalnie miniony ustrój komunistyczny i brak intensywnego rozwoju gospodarki „zakonserwował” w pewnym stopniu zasoby przyrodnicze i kulturowe tych państw
- Różnorodność krajobrazowa, przyrodnicza i kulturowa mocną stroną trzech krajów

Polska - kraj wielobarwny

- Jeden z największych krajów Europy Środkowo-Wschodniej
- Zróżnicowanie krajobrazowo-przyrodnicze, różnorodne formy ochrony przyrody; prawie 33% powierzchni kraju stanowią parki narodowe i inne obszary prawnie chronione (w tym rezerwaty biosfery UNESCO)
- Wielokulturowość, kultura tradycyjna, mniejszości narodowe

Polska - krótka historia ekoturystyki

- Początki ekoturystyki: wyprawy poznawcze, eksploratorskie, polskich przedwojennych podróżników (Władysław Szafer, Mieczysław Orłowicz, Jan Gwalbert Pawlikowski, Józef Obrębski) - pierwsi „ekoturystyści”
- Organizacje turystyczne i krajoznawcze przed II wojną światową i w czasach PRL-u
- Turystyka przyrodnicza w parkach narodowych i aktywne formy wypoczynku „na łonie natury”

Polska od lat 90. XX wieku

- Powstają organizacje i instytucje włączające w swą działalność ekoturystykę, w tym także branża turystyczna (biznes); wydawnictwa ekoturystyczne
- Naturalne ośrodki destynacji turystycznych związanych z przyrodą - parki narodowe, krajobrazowe i inne obszary chronione urozmaicają i uatrakcyjnają ofertę zwiedzania
- Powstają szlaki prezentujące lokalne dziedzictwo kulturowe

Wybrane organizacje pozarządowe: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska

- Powstaje w 1997 roku
- Wspiera organizacje ekologiczne działające na szczeblu lokalnym, rozwija ideę partnerstwa w działaniu
- Prowadzi innowacyjne programy ukierunkowane na rozwój lokalny, ochronę środowiska przyrodniczo-kulturowego
- www.fpds.pl

Wybrane organizacje pozarządowe: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska

- Programy ogólnopolskie wspierające rozwój ekoturystyki:
  - Zielone szlaki - Greenways
  - Ekomuzea
  - Produkt lokalny
  - Czysty biznes (system certyfikacji: Czysta Turystyka dla obiektów branży turystycznej)
- Fundusz Partnerstwa - wsparcie grantodawcze na partnerskie inicjatywy lokalne

Instytut na Rzecz Ekorozwoju

- Organizacja typu think-tank powstała w 1990 roku
- lobbying, budowanie pozytywnych relacji między rozwojem społeczno-gospodarczym i ochroną środowiska
- od początku XXI w.- dbałość o trwałe użytkowanie środowiska przyrodniczego dla przyszłych pokoleń i zachowanie trwałości tożsamości kulturowej
- Projekt „Agroturystyka przyjazna Naturze 2000”
- www.ine-isd.org.pl

Społeczny Instytut Ekologiczny

- Powstaje w 1990 roku, wspiera działania na rzecz ochrony środowiska i rozwój lokalny oparty ekorozwoju
- Projekty ekoturystyczne „Między Bugiem a Narwią”, system certyfikacji dla turystyki wiejskiej - Polski Certyfikat Ekoturystyczny
- „Nadbużański Szlak Ekoturystyczny”
- www.sie.org.pl

Inne organizacje

- Fundacja Fundusz Partnerstwa (www.ffp.org.pl)
- Stowarzyszenie „Greenways Polska” (www.greenways.org.pl)
- Fundacja Bieszczadzka (ekocertyfikat „Go To Carpathia”, www.fundacja.bieszczady.pl)
- Fundacja „Naszyjnik Północy”(www.naszyjnikpolnocy.pl)
- Fundacja Miejsc i Ludzi Aktywnych „MILA” (www.mila.org.pl)
- Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja” (www.zielonaakcja.org.pl)
- Fundacja EkoRozwoju (www.barycz.pl)

Biura turystyczne promujące ekoturystykę

- Biuro Turystyki Przyrodniczej i Aktywnej „Bird Service” (w tym roku 25-lecie działalności), cała Polska
- Biebrza Eco Travel, region Bagien Biebrzańskich
- Biuro Eko Podróży „Zielony Rower”, Bieszczady
- „Białowieska Akademia Bioróżnorodności”, Białowieża

Fot. Dominika Zaręba

Fot. Dominika Zaręba

Wybrane inicjatywy ekoturystyczne

- Szlaki tematyczne (np. Kraina Rowerowa, Szlak Wilka w Bieszczadach, Szlak Ikon w Dolinie Sanu, Podlaski Szlak Tatarski, ścieżki dydaktyczne)
- Zielone Szlaki Greenways (np. Naszyjnik Północy, Podlaski Szlak Bociani, Bursztynowy Szlak Greenways)
- Turystyka wiejska i ekoturystyka (projekt: „Agroturystyka przyjazna Naturze 2000”, „Polska naturalnie”)
- Ekocertyfikacja (np. ekocertyfikat Czysta Turystyka, Przyjazny rowerom, Polski Certyfikat Ekoturystyczny, „Go To Carpathia”: www.gotocarpathia.pl)

Zielone Szlaki Greenways

- Wielofunkcyjne trasy dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego
- Promocja niezmotoryzowanych form transportu i zdrowego stylu życia
- Ramy dla realizacji lokalnych inicjatyw społecznych
- Pobudzenie lokalnej gospodarki, wsparcie mieszkańców

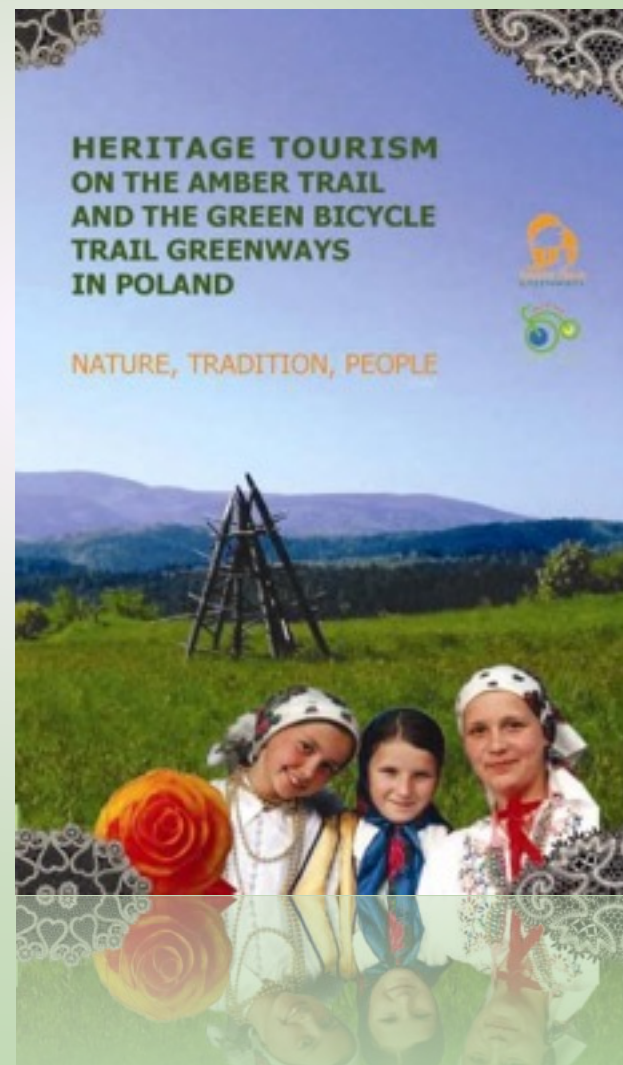

Naszyjnik Północy

Bursztynowy Szlak Greenways

Podlaski Szlak Bociani

Elementy oferty ekoturystycznej

- Aktywna ekoturystyka samodzielna i z przewodnikiem - poznawanie lokalnej przyrody i dziedzictwa kulturowego: wycieczki po szlakach tematycznych, gry terenowe - questing, geocaching, lekcje w przyrodzie, udział w warsztatach artystycznych, obozy przyrodnicze dla dzieci i młodzieży

Polskie destynacje ekoturystyczne - dokąd jeżdżą ekoturysty?

- „Mekki” ekoturystyczne w Polsce to przede wszystkim północno-wschodnia Polska (Bagna Biebrzańskie, region Puszczy Białowieskiej, Mazury, Suwalszczyzna), południe (Bieszczady), Dolny Śląsk (Dolina Baryczy, Bory Dolnośląskie)
- Ekoturysty z zagranicy wybierają właśnie północno-wschodnią Polskę (obserwacje ornitologiczne)
- W Polsce znacząca jest kategoria turystów nazywana „odkrywcami” - 19% (Źródło: PBS dla Polskiej Organizacji Turystycznej, „Badanie krajowego rynku turystycznego”, 2014)

Białoruś

- Wschodni sąsiad Polski, wspólne unikalne dziedzictwo przyrodnicze - Puszcza Białowieska
- Obszary leśne (36% powierzchni kraju), jeziora polodowcowe (ok. 10 tys.), gęsta sieć rzeczna, tereny podmokłe i torfowiska o wyjątkowej wartości przyrodniczej w skali Europy
- Tradycyjne wsie i zachowana kultura ludowa, tradycyjna
- Wyjątkowa gościnność mieszkańców

Fot. Karolina
Lukharovich

Гісторыя
Беларусі

Biłoruś

- Początki ekoturystyki w 2002 r. Organizacja Społeczna „Agro i ekoturystyka” (zagraniczni ekoturysty odkryli wcześniej Biłoruś), www.greenbelarus.com
- 2004 na Biłorusi program „Zielone Szlaki Greenways” (obecnie 7 szlaków, np. „Błękitny Naszyjnik Rossonów”)
- Biura ekoturystyczne np. „Green Team”
- Przewodniki ekoturystyczne Grzegorza Rąkowskiego

Тематические пети:

- ландшафтный заказник республиканского значения «Красный Бор»
- д. Купичево (историческая родина героя войны 1812 г. генерала М. Кушневой) - 5 км.
- по ландшафтному заказнику республиканского значения «Синьшань» дана любительской фотосъемке за дикими животными в естественной среде обитания
- экскурсии по гл. Россоны с посещением парка музея боевого содружества и военно-исторического мемориала Свято-Вознесенской церкви 1879 г., усадьбы Глазо 1900 г., ГПУ «Россонская пещера»
- заказник «Фоминское» - 3 км
- музей и деревне Мажо Вишневицкого сельского совета, крепость «Савоки» - историческое место расположения замка XVI в.
- музей в Костинской школе, посвященный Отечественной войне 1812 года.
- музей партизанского бунта под открытым небом вблизи д. Ровное Поле.
- крестьяно-фермерское хозяйство АН. Бордучилова, организация отдыха на берегу озера Белое.
- д. Тростяница - историческое место поместья рода Франциска Скоринки.
- окрестности оз. Невидро - «малая родина» белорусского и польского поэта Яна Бранковского, памятник литератору.
- «Природа зоны охотничьих хозяйств»
- «Трагические часы Россонщины» (новел).

Во время «зеленого маршрута» у туристов будет возможность принять участие в фестивале «Заборский фест» и фестивале белорусской лошади, которые проводятся в начале июня в деревне Заборье.

Где остановиться?

Усадьба «Корень»
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

Усадьба «Коровава ката»
г. Россоны, д. Купичево
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

Усадьба «Констанца»
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

Усадьба «Оброчная ката»
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

Усадьба «Демек»
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

Усадьба «У Лядина»
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

Усадьба «Улада»
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

Усадьба «Милена»
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

Усадьба «Гусарская»
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

Усадьба «Опегна»
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

Усадьба «Огняна»
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

Усадьба «У Светланы»
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

Усадьба «Ката пчелар»
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

«Центр экологического воспитания ГПУ «Забысье»
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

Музей Россонского паромника
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

гостиница в г. Россоны
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

гостиница в д. Плоти
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

базы отдыха в д. Плоти
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

национальные лагеря
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

Координатор Зеленого маршрута «Голубое ожерелье Россон»
г. Россоны
т. +375 29 290000
ф. +375 29 290000
м. +375 29 290000
а. +375 29 290000

«ГОЛУБОЕ ОЖЕРЕЛЬЕ РОССОН»

Зеленый маршрут «ГОЛУБОЕ ОЖЕРЕЛЬЕ РОССОН»

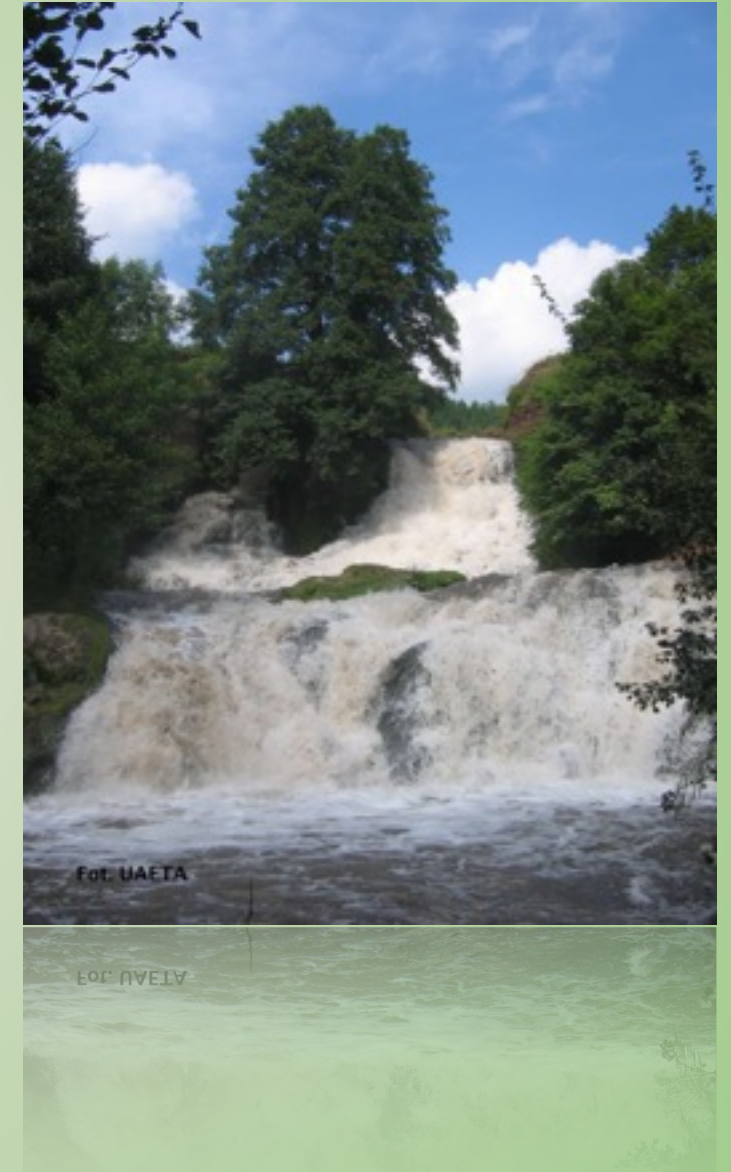
Национальное исполнительное агентство - Министерство природных ресурсов и охраны окружающей среды Республики Беларусь.

Отпечатано при финансовой поддержке Европейского Союза в рамках совместного проекта Европейского Союза и Программы развития ООН «Устойчивое развитие на местном уровне»

Ukraina

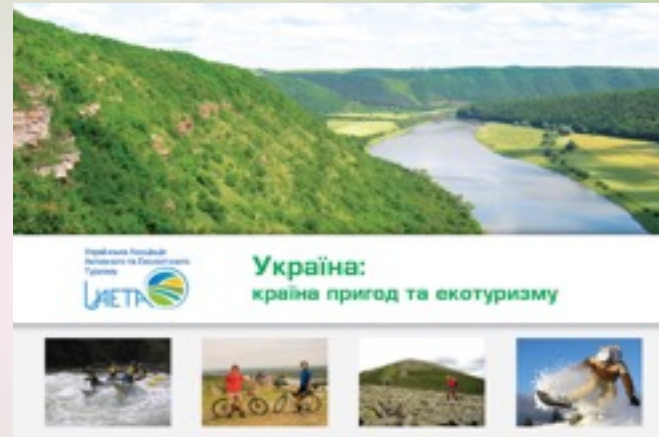
- Jeden z największych krajów Europy Wschodniej o dużym bogactwie przyrodniczym i zróżnicowaniu krajobrazu (Karpaty, Polesie)
- Zachowana i bogata kultura ludowa, materialna i niematerialna
- Otwartość mieszkańców

- Українське Стowarzyszenie Turystyki Aktywnej i Ekoturystyki (UAETA, www.uaeta.org), największa i wielokierunkowa organizacja branżowa na Ukrainie
- Ukraina podobnie jak Białoruś - odkryta przez ekoturystów z zagranicy
- Przewodniki ekoturystyczne Grzegorza Rąkowskiego

Ukraina

Wnioski

- Polska, Białoruś i Ukraina to kraje z dużym potencjałem ekoturystycznym; problem: system społeczno-polityczny i gospodarczy, atut: współpraca transgraniczna
- Polska ma szansę zostać liczącą się destynacją ekoturystyczną w Europie
- WTO szacuje, że do 2020 r. największy wzrost turystów w Europie będzie w krajach Europy Środkowo-Wschodniej
- Niezbędne są działania zintegrowane, systemowe i kompleksowe związane z rozwojem ekoturystyki; podjęte liczne aktywności projektowe nie są wystarczające, nie zapewniają ciągłości i trwałości wypracowanych efektów

Dziękuję za uwagę!

Karolina Likhtarovich

Fundacja Fundusz Partnerstwa, Stowarzyszenie „Greenways Polska”

www.ffp.org.pl, www.greenways.org.pl

email: karolina.likhtarovich@gmail.com

Fundusz
Partnerstwa

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

Projekt opracowany przez Społeczny Instytut Ekologiczny
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 -
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

